

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 1^η - Μάθημα 3^ο:

Πλοηγηθείτε με τη βοήθεια του δασκάλου/της δασκάλας σας στις ιστοσελίδες του Βατικανού και της Βασιλικής της Ραβέννας. Ποια πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης αναγνωρίζετε στα έργα τέχνης που υπάρχουν στους καταλόγους τους

Βατικανό: <https://www.vatican.va/content/vatican/it.html>

Βασιλική της Ραβέννας: <https://www.ravennamosaici.it/en/basilica-of-san-vitale/>

Αναγνωρίστε τα πρόσωπα της Παλαιάς Διαθήκης στα έργα τέχνης!

Ο αυτοκράτορας Ιουστινιανός και η ακολουθία του, ψηφιδωτό της εκκλησίας του Αγίου Βιταλίου στη Ραβέννα

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 2^η - Μάθημα 3^ο:

Ακούστε δύο μελοποιημένους Ψαλμούς του Δαβίδ από την Παλαιά Διαθήκη: «Με Φως και Δύναμη» (Ψαλμός 93) και «Όλου του κόσμου οι χαρές» (Ψαλμός 23). Πώς εκφράζουν τη σχέση του Θεού με τον άνθρωπο;

«Με Φως και Δύναμη» (Ψαλμός 93): <https://2lyrics.com/%CE%BC%CE%B5-%CF%86%CF%89%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%B4%CF%8D%CE%BD%CE%B1%CE%BC%CE%B7-%CF%88%CE%B1%CE%BB%CE%BC%CF%8C%CF%82-93/>

«Όλου του κόσμου οι χαρές» (Ψαλμός 23): <https://www.greekstixoi.gr/stixoi/%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%85-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CF%8C%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%85-%CE%BF%CE%B9-%CF%87%CE%B1%CF%81%CE%AD%CF%82-%CF%88%CE%B1%CE%BB%CE%BC%CF%8C%CF%82-23-1973/>

Στον πρώτο μελοποιημένο Ψαλμό «με φως και δύναμη», ο άνθρωπος ευγνωμονεί τον Θεό λέγοντάς Του πως όλο τον κόσμο τον «στέριωσε σε αγάπη και σε ειρήνη». Επίσης, ο άνθρωπος αναγνωρίζει πως ο Θεός είναι αιώνιος και πως είναι Δυνατότερος από τη φύση και πως Αυτός είναι αγάπη.

Στον δεύτερο μελοποιημένο Ψαλμό «όλου του κόσμου οι χαρές», ο άνθρωπος μιλάει για τη μεγάλη αγάπη κι εμπιστοσύνη που έχει προς τον Θεό. Όπως λένε οι στίχοι, ο άνθρωπος αυτός αισθάνεται τον Θεό σαν τον «καλό ποιμένα» και μαζί Του νιώθει ηρεμία κι ασφάλεια λέγοντας πως «σε λιβάδι μ' έβαλες με δροσερά ποτάμια, νερό να πίνει η ψυχή δροσιά και φως κι αγάπη». Στο τέλος του τραγουδιού ακούμε πως ο Θεός βοηθάει τον άνθρωπο, ακόμα κι εάν αυτός βρίσκεται στο σκοτάδι.

Η Δημιουργία του Αδάμ, Μιχαήλ Άγγελος, 16^{ος} αιώνας

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 3^η - Μάθημα 3^ο:

Από τον κατάλογο των βιβλίων της Αγίας Γραφής ποια ονόματα γνωρίζετε; Πού τα έχετε δει;

Εντόπισε ποια ονόματα γνωρίζεις απο τα παρακάτω και σκέψου πού τα συνάντησες!

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ		ΠΟΙΗΤΙΚΑ-ΜΙΛΑΚΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	ΠΡΟΦΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ	ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
Γένεσις Έξοδος Λευιτικόν - Αριθμοί Δευτερονόμιον Τησοῦς Ναυή Κριταί Ρούθ Α' Βασιλειῶν Β' Βασιλειῶν Γ' Βασιλειῶν Α' Βασιλειῶν	Α' Παραλειπομένων Β' Παραλειπομένων Α' Έσθρας Β' Έσθρας Νεεμίας Τωβίτ Τουδίθ Εσθήρ Α' Μακκαβαίων Β' Μακκαβαίων Γ' Μακκαβαίων Α' Μακκαβαίων	Ψαλμοί Παροιμιαί Εκκλησιαστίς Άσμα Ασμάτων Ίώβ Σοφία Σολομώντος Σοφία Σειράχ	Ωσηέ Αμιός Μιχαίας Ίωήλ Όβδιού Ίωνάς Ναούμ Άββακούμ Σοφονίας Άγγαίος Ζαχαρίας Μαλαχίας	

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 4^η - Μάθημα 3^ο:

Φτιάξτε μια παγωμένη εικόνα ή ζωγραφίστε μια σκηνή, στην οποία ο Θεός συνομιλεί με τον άνθρωπο τον καιρό της Παλαιάς Διαθήκης.

Ζωγράφισε την παρακάτω εικόνα, η οποία παρουσιάζει τον άνθρωπο (Μωϋσή) να παραλαμβάνει από τον Θεό τις δέκα εντολές. Άλλωστε, όπως γνωρίζουμε από την Παλαιά Διαθήκη, ο Μωϋσής συνομίλησε με τον Θεό.

Η παραλαβή των δέκα εντολών του Θεού προς τον Μωϋσή.

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 1^η - Μάθημα 3^ο (Σελίδα 50):

Σε ομάδες αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για την μετάφραση των Εβδομήκοντα:

- Οι λόγιοι αυτοί ποια εθνική και θρησκευτική προέλευση είχαν;
- Γιατί μετέφρασαν την Αγία Γραφή; Ποιος χρειαζόταν αυτό το έργο;
- Γιατί θεωρείται η σημαντικότερη μετάφραση; Τι το ιδιαίτερο είχε;
- Έχει διασωθεί;

Η Μετάφραση των Εβδομήκοντα αποτελεί τη σπουδαιότερη από τις πρώτες μεταφράσεις της Παλαιάς Διαθήκης και την πρώτη, στην ουσία, γραπτή μετάφραση από την εβραϊκή στην ελληνιστική κοινή γλώσσα. Η μετάφραση έγινε σταδιακά μεταξύ του 3ου και του 1ου αιώνα π.Χ. από ελληνόγλωσσους Ιουδαίους και μεταγενέστερα περιέλαβε επιπλέον βιβλία, πέρα από αυτά που ανήκουν στον Ιουδαϊκό Βιβλικό κανόνα (Τανάκ). Μερικά ταργκούμ που αποτελούσαν μεταφράσεις ή παραφράσεις των Εβραϊκών Γραφών στην αραμαϊκή έγιναν επίσης εκείνη την εποχή.

Συμβολίζεται στην ελληνική βιβλιογραφία ως Ο' (ο αριθμός εβδομήντα στον αλφαβητικό τρόπο αρίθμησης, δηλαδή «κατά τους εβδομήκοντα») και στην αγγλική βιβλιογραφία ως LXX (ο αριθμός εβδομήντα στον λατινικό τρόπο αρίθμησης, ή αλλιώς *Septuaginta*).

Ιστορική αναδρομή

Σύμφωνα με την παράδοση, 72 Ιουδαίοι λόγιοι της Αλεξάνδρειας της Αιγύπτου άρχισαν το έργο της μετάφρασης αυτής περίπου το 280 π.Χ. Αργότερα και χάριν συντομίας καθιερώθηκε ο αριθμός 70, κι έτσι προέκυψε η ονομασία Μετάφραση των Εβδομήκοντα. Προφανώς, η μετάφραση αυτή ολοκληρώθηκε μέσα στο 2ο αιώνα π.Χ. κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Πτολεμαίου Β' του Φιλάδελφου.

Η γλώσσα της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα ήταν η κοινή ελληνική που μιλιόταν στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου κατά τον 3ο και 2ο αιώνα π.Χ. Αποτέλεσε τη Γραφή που είχαν οι ελληνόφωνοι Ιουδαίοι και χρησιμοποιούνταν ευρέως τον καιρό του Ιησού και των αποστόλων του.

Στην Καινή Διαθήκη, οι περισσότερες από τις 320 κατά λέξη παραθέσεις, από το σύνολο

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

των περίπου 890 παραθέσεων και αναφορών, στην Παλαιά Διαθήκη βασίζονται στη Μετάφραση των Εβδομήκοντα.

Διαφύλαξη της Μετάφρασης ως τη σύγχρονη εποχή

Έχει διασωθεί ως τις μέρες μας και είναι διαθέσιμος για μελέτη σημαντικός αριθμός αποσπασμάτων της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα, τα οποία είναι γραμμένα σε πάπυρο. Αυτά είναι ιδιαίτερα πολύτιμα, επειδή ανήκουν στους πρώτους χριστιανικούς χρόνους και, μολονότι συχνά είναι μόνο λίγα εδάφια ή κεφάλαια, βοηθούν να καθοριστεί τι ακριβώς έλεγε αρχικά το κείμενο της Μετάφρασης των Εβδομήκοντα.

Η συλλογή των Παπύρων Φουάντ (Αρ. 266 στον Κατάλογο Χειρογράφων) ανακαλύφθηκε στην Αίγυπτο το έτος 1939 και έχει εξακριβωθεί ότι είναι του 1ου αιώνα π.Χ. Περιέχει τμήματα των βιβλίων της Γένεσης και του Δευτερονομίου.

Άλλοι πάπυροι χρονολογούνται στον 4ο αιώνα μ.Χ. περίπου, τότε που άρχισε να χρησιμοποιείται ως υλικό για τα χειρόγραφα η πιο ανθεκτική περγαμνή βέλουμ (vellum), που ήταν εξαιρετης ποιότητας και φτιαχνόταν συνήθως από δέρμα μοσχαριού, αρνιού ή κατσικιού.

Σήμερα υπάρχουν διαθέσιμα εκατοντάδες χειρόγραφα της ελληνικής Μετάφρασης των Εβδομήκοντα σε περγαμνή βέλουμ, καθώς και σε άλλα είδη περγαμνής.

Μερικά απ' αυτά, που γράφτηκαν μεταξύ του 4ου και του 9ου αιώνα μ.Χ., είναι σημαντικά, επειδή καλύπτουν μεγάλα τμήματα των Εβραϊκών Γραφών. Είναι γνωστά ως μεγαλογράμματα, διότι είναι γραμμένα μόνο με μεγάλους κεφαλαίους χαρακτήρες που δεν ενώνονται μεταξύ τους.

Τα υπόλοιπα λέγονται μικρογράμματα, αφού είναι γραμμένα με μικρότερους χαρακτήρες επισεισυρμένης γραφής. Τα μικρογράμματα χειρόγραφα προτιμούνταν από τον 9ο αιώνα ως τότε που εφευρέθηκε η τυπογραφία. Τα σημαντικότερα μεγαλογράμματα χειρόγραφα του 4ου και 5ου αιώνα, δηλαδή το Βατικανό Αρ. 1209, το Σιναϊτικό και το Αλεξανδρινό, περιέχουν όλα την ελληνική Μετάφραση των Εβδομήκοντα με μερικές μικροπαραλλαγές.

Link: <https://iamatikos.gr/texts.php?cid=2>

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

Οι Άγιοι Εβδομήκοντα (Ο΄)

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 1^η - Μάθημα 3^ο (Σελίδα 51):

Επισκεπτόμαστε έναν ι. ναό και με τη βοήθεια του ιερέα σημειώνουμε τις διαδρομές που πραγματοποιούνται με το Ευαγγέλιο στις Ακολουθίες, καθώς και τις θέσεις στις οποίες αυτό τοποθετείται

Το Ιερό Ευαγγέλιο έχει θέση σε κάθε ακολουθία της εκκλησίας μας, καθώς περιέχει τον λόγο του Θεού, ο οποίος ακούγεται σε κάθε μυστήριο.

Αρχικά, κάθε φορά στην αρχή της Θείας Λειτουργίας γίνεται η Μικρή Είσοδος. Είναι μια μικρή λιτανεία, που γίνεται στην αρχή σχεδόν της Θ. Λειτουργίας.

Η μικρή είσοδος συμβολίζει την έναρξη της δημόσιας ζωής και δράσης του Χριστού. Όταν, δηλαδή, αφού βαπτίσθηκε στον Ιορδάνη Ποταμό από τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο, άρχισε να εμφανίζεται μπροστά στα πλήθη των ανθρώπων και να τους διδάσκει τον λόγο του Θεού. Ενώ ψάλλεται το «γ' αντίφωνο», που είναι το απολυτίκιο της ημέρας, ο ιερέας πλησιάζει στην Αγία Τράπεζα, παίρνει το Ευαγγέλιο και το εμφανίζει στον λαό.

Δεν βγαίνει από την κεντρική πύλη του Ιερού Βήματος, την «Ωραία Πύλη», αλλά από την πλαϊνή.

Ο Ιερέας κρατάει στα χέρια του το Ιερό Ευαγγέλιο. Είναι το ιερότερο βιβλίο για την Εκκλησία. Βρίσκεται πάντοτε πάνω στην Αγία Τράπεζα. Περιέχει τα Ευαγγέλια, τα κείμενα στα οποία οι τέσσερις Ευαγγελιστές (Ματθαίος, Μάρκος, Λουκάς, Ιωάννης) κατέγραψαν τη ζωή και τη διδασκαλία του Χριστού.

Κρατάει μάλιστα το Ευαγγέλιο μπροστά από το πρόσωπό του. Δείχνει ότι δεν περνάει ανάμεσά μας αυτός, αλλά ο Κύριος που σε λίγο θα μας διδάξει.

Μπροστά από τον Ιερέα πηγαίνουν παιδιά με λαμπάδες και εξαπτέρυγα. Η λαμπάδα στην Μικρή Είσοδο συμβολίζει τον Άγιο Ιωάννη τον Πρόδρομο. Αυτός προχώρησε μπροστά από τον Χριστό, για να ετοιμάσει το δρόμο Του. Κήρυττε στους ανθρώπους ότι έφτασε η Βασιλεία των Ουρανών.

Μόλις φτάσει στο κέντρο του ναού ο ιερέας αναφωνεί: «Σοφία. Ορθοί». Διακηρύσσει έτσι ότι η Σοφία του Θεού φανερώθηκε στον κόσμο με το κήρυγμα του Ευαγγελίου. Με το «Ορθοί» καλεί όλους να σταθούν ευλαβικά όρθιοι.

Ύστερα όλοι μαζί ψέλνουν: «Δεύτε προσκυνήσωμεν και προσπέσωμεν Χριστώ. Σώσον ημάς, Υιέ Θεού, ο αναστάς εκ νεκρών, ψάλλοντάς Σοι: Αλληλούια».

Δηλαδή: «Ελάτε, ας προσκυνήσουμε κι ας λατρεύσουμε τον Χριστό. Σώσε μας, Υιέ του Θεού, εσύ που αναστήθηκες από τους νεκρούς, εμάς που σου ψέλνουμε: Αλληλούια».

Στη συνέχεια μπαίνει πάλι στο Ιερό Βήμα.

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

Όταν τελειώσει και ο Απόστολος, ο Ιερέας θα εμφανισθεί στην Ωραία Πύλη. Θα κρατάει και πάλι το Ευαγγέλιο, ανοιχτό αυτή τη φορά.

Μπορούμε να δούμε ότι στο κάλυμμα του βιβλίου από την μία πλευρά είναι σκαλισμένη η εικόνα της Σταύρωσης και από την άλλη, της Ανάστασης.

Τώρα οι πιστοί ακούν ένα απόσπασμα από το ιερό αυτό βιβλίο, που θα το διαβάσει ο Ιερέας.

Ο Ιερέας κρατά το Ευαγγέλιο

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 1^η - Μάθημα 3^ο (Σελίδα 53):

Για ποιο λόγο διαβάζει η ηλικιωμένη γυναίκα του πίνακα τη Βίβλο; Γράψτε σε αυτοκόλλητα χαρτάκια τις πιθανές σκέψεις και τα συναισθήματά της και κολλήστε τα στον πίνακα. Εμπνευσμένοι από αυτά, συνθέστε τη φανταστική ιστορία της γυναίκας και της σχέσης της με τη Βίβλο.

- Σε αυτή την ηλικία είναι το ιερό βιβλίο αποτελεί το σπουδαιότερο φίλο, που της γεμίζει τη ζωή.
- Αποτελεί οδηγό και στήριγμα στη ζωή της.
- Αναζητεί απαντήσεις για την άλλη ζωή και το προορισμό του ανθρώπου.
- Περιέχει ιστορίες, οι οποίες εξάπτουν τη περιέργεια και το θαυμασμό.
- Διαβάζει το λόγο του Θεού.
- Γεμάτη συγκίνηση διαβάζει την ιστορία του Χριστού, που αφορά το πάθος και την ανάστασή Του.

Η ηλικιωμένη γυναίκα, έχει καθημερινά στο πρόγραμμά της το διάβασμα της Βίβλου. Για τη γυναίκα αυτή, αποτελεί ένα σημαντικό φίλο και ταυτόχρονα παιδαγωγείται από αυτό. Διαβάζει το λόγο του Θεού, τον οποίο και προσπαθεί να τηρεί και να ακολουθεί το παράδειγμά του.

Christ on the Mount of Olives, Theodore Chasseriau, 1840

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!

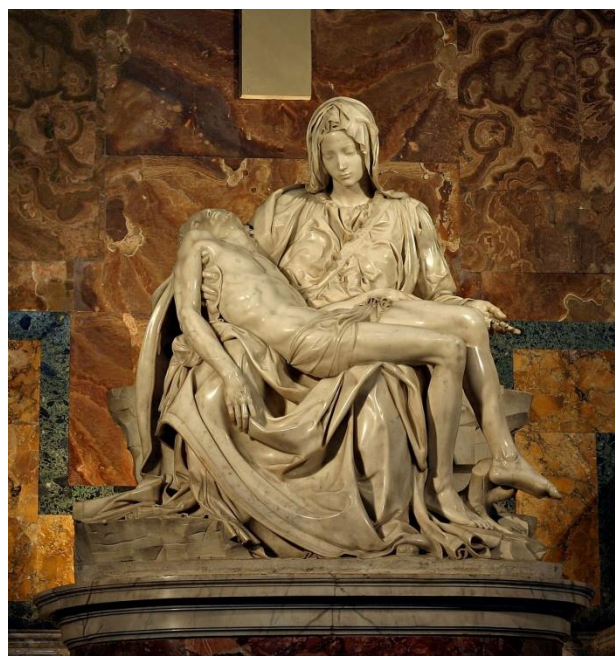
3^η Ενότητα: Η Αγία Γραφή, ένα Θεόπνευστο και διαχρονικό βιβλίο

Δραστηριότητα 2^η - Μάθημα 3^ο (Σελίδα 53):

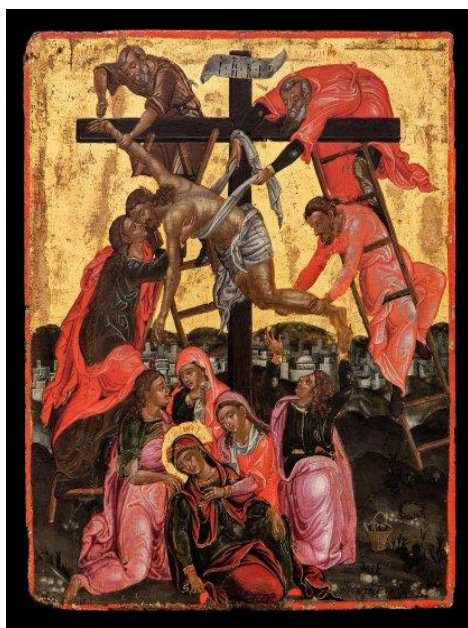
Παρατηρήστε στην επόμενη σελίδα είδη τέχνης εμπνευσμένα από μία ιστορία της Αγίας Γραφής, τη Θυσία του Αβραάμ. Αναζητήστε και άλλες ιστορίες της Αγίας Γραφής που εκφράστηκαν με διάφορους καλλιτεχνικούς τρόπους. Καταγράψτε τα καλλιτεχνικά αυτά έργα σε λίστα ή πόστερ με εικόνες, βάζοντας ως τίτλο κάθε φορά αυτόν της ιστορίας της Αγίας Γραφής στην οποία αναφέρονται.

Η αποκαθήλωση του Χριστού, Caravaggio, 16^{ος} αιώνας

Πιετά (=Η αποκαθήλωση), Μιχαήλ Άγγελος, 15^{ος} αιώνας

Αποκαθήλωση, Στυλιανού Σταυράκη, 18^{ος} αιώνας

Απλά και Κατανοητά η Γνώση!